

הלכות שבת סימן שנה

קדם שתפול למים, אינו צריך מחיצות, דהנה לה כחו בכרמלית ושרי; יהוא הדין אם בית-הכפסא עשוי כן שהצואה נופלת על צדי הכתל ואחר-כך מתגלגלת ונופלת למטה בכרמלית. ואם (כה) נשבר הדף בשבת, מותר, משום דגדול כבוד הבריות: ג אם בית-הכפסא בולט חוץ לחומת העיר וצואה נופלת בחפיצה שסביב העיר, שיש בה יותר מבית סאתים (כו) שהוא פרמלית, (כז) שאינו מותר על-ידי מחיצה תלויה, שלא התירו אותה אלא במים, (כח) אבל על-ידי דף שרי, דכחו שרי בכל פרמלית: הגה ויש אומרים, דאם בית-הכפסא (כט) למעלה מעשרה, שרי בכל ענין, דהא מוציא מרשות-היחיד לכרמלית דרך מקום-פטור. (ל) ועין לעיל סימן שמו דיש חולקים. ויש אומרים, דאם היה שם (לא) צואה מבעוד יום, שרי בכל ענין, דהא (לב) הצואה הני מקום (יד) פטור, דלא דרסי בה רבים (מדרכי פרק הורוק). ועין לעיל סימן שמה דיש חולקין וסבירא להו דאין מקום-פטור בכרמלית. (לג) ולפי מה שנתבאר לעיל סימן שמה דאין מקום-פטור ברשות-היחיד לכלי עלמא, בית-הכפסא הנעמד בין שני בתים, (לד) אסור לפנות שם אם לא ערכו יחד ולא עשו לו תקון מבעוד יום, (לה) כמו שנתבאר סעיף ב, דאז שרי, דלא הוי אלא כמו חצר שאינה מערבת, (לו) כדלקמן סימן שנו. *ועין לקמן סימן שנו סעיף ד (יט). וכל זה דווקא לכתחלה, אבל בדיעבד (לז) ששכחו ולא ערכו, מותר, (לח) דגדול כבוד הבריות (הגהות מרדכי ור"ס). הולכי ספנות נהגו לעשות צרכיהן (לט) מן המשוטה לים, דהואיל והמשוטה אינה גבוה עשרה, אף-על-פי שרחבה ארבעה, אינה אלא פרמלית, ומוציא מפרמלית לכרמלית (כ"י בשם א"ח): ד (מ) מינים שאין (טו) צמקים עשרה טפחים, אין להם דין מים להתיר (מא) לשפך בהם במחיצה תלויה: הגה וכל-שכן אם יבשו המים.

באר היטב

משלשה. פ"י סמוך לזקב, דאז הוי כבודו ותי חורי רה"י, מרדכי. ועין סיג בהג"ה: (יז) פטור. דאינה רחבה ד', ומרי שפמנה ממש על הצואה, ואע"פ

שנופלת אח"כ לכרמלית, שרי: (טו) צמקים. וב"ח הביא תוס' דשרי במחיצה תלויה אפילו אין צמקים י', וכ"כ מה"א, ע"ש:

משנה ברורה

משלשה. הינו, (יט) שהם פחות משלשה סמוך לזקב דהיי לבוד, והוי חורי רשות-היחיד דהוא ברשות-היחיד, ונאפל מרשות-היחיד לרשות-היחיד; ואף-על-גב שנופל משם אחר-כך למטה דהוא פרמלית, כחו בכרמלית לא נגזרו: (כז) נשבר הדף בשבת וכ"ו. ורצה לומר, שנושבר (כ) בשבת גופא שאי אפשר לתקנו, ולכך מותר לפנות שם לאותו שבת: ג (כו) שהיא פרמלית. ורצה לומר, שאף שהחפירה עמקה עשרה טפחים, בין שהיא מחוקת יותר מבית סאתים ולא הקפה לריה, דין פרמלית עליה, נמצא מוציא מרשות-היחיד לכרמלית: (כו) אינו מותר וכ"ו. אלא בעינן שהמחיצות יגיעו עד התקוע: (כח) אבל על-ידי דף. או קנה, או שהצואה נופלת על צדי הכתל ואחר-כך מתגלגל ונופל בחפיצה, וכו': (כט) למעלה מעשרה. מן הקרעית החפירה; והטעם, דאזיר למעלה מעשרה בכרמלית מקום-פטור הוא, ונמצא כשהוא נפקה, מוציא מרשות-היחיד לכרמלית (כא) דרך מקום-פטור: (ל) ועין לעיל סימן שמו וכ"ו. הינו בסוף סעיף א, דיש אוסרים להוציא מרשות-היחיד לכרמלית אפילו דרך מקום-פטור. ועין בבאור הגר"א שאמר דין זה ודעתו, דאף אי נימא דברשיות דרבנן דרך מקום-פטור מותר, הינו דווקא בדנח באמצע על המקום-פטור אבל לא בדלא נח, והכא הלא לא נח באמצע, וכעין זה מפקפק הבית-מאיר גס"פ על היש-אומרים הראשון ועין בספרו בסימן שמו וכן בכ"מ, וכן בספר מאמר-מרדכי בסימן שנג סעיף א דעתו גס"פ כן כדעת הגר"א הנ"ל, ותמה על דעת היש-אומרים הראשון: (לא) צואה מבעוד יום. ומרי (כב) שפמנה ממש על הצואה, ואף-על-פי שנופלת אחר-כך מן הצד שהוא פרמלית, שרי: (לב) הצואה הוי מקום-פטור. והא מסתמא (כג) אינה רחבה ארבעה. (כד) ואף דבעלמא קניא לן דפחות משלשה טפחים גבה בטל לגבי רשות שהוא עומד בו, והצואה מסתמא אינה גבוה שלשה טפחים? שאני הכא, דצואה שבבית-הכפסא בודאי לא דרסי לה רביס^ט, ועל-כן אינה בטל לרשות שבצדה והוי מקום-פטור: (לג) ולפי מה וכ"ו. כאן מתחיל הרמ"א לבאר דין אחר, אודות בית-הכפסא שהיה שני מקום החפירה שמתחיה לשני אנשים ולא ערכו ביניהם, וקאמר דכאן לא שני התר שכתב מתחלה דהצואה הוי מקום-פטור, כיון דהרשיות בעצמן רשות-היחיד הם, אין מקום-פטור ברשות-היחיד: (לד) אסור לפנות שם. מרי שמקום מושב בית-הכפסא היה שני לכל אחד לבוד כי היה מחיצה מפסקת ביניהם, אלא שהחפירה שמתחיה היה שני לשניהם, ולכך אסור, דמוציא מרשותו לקרקע שהם שם, דאם גם מקום מושב שני להשתפס, אין כאן הוצאה מרשות לרשות ומותר בבית-מאיר וחיודשי רע"א, ע"ש: (לה) כמו שנתבאר סעיף ב. הינו תקון דרך או קנה, (כס) אבל תקון המחיצה תלויה אינו מועיל הלא שיוצרת על למטה: (לו) כדלקמן סימן שנו. סעיף ג בהג"ה, דשם מבאר (כו) דבחצר שאינה מערבת, לכלי עלמא מותר חזו: (לז) ששכחו ולא ערכו. או שלא היה לו באפשר לעשות תקון הנזכר [ח"א]: (לח) דגדול כבוד הבריות. שהתירו תכמים במקום שאין בו אסור דאורייתא: (לט) מן המשוטה לים. אבל מן הספינה לים וכלא תקון הנזכר בסעיף ב, לא. דהא מוציא מן רשות-היחיד לים שהוא פרמלית. ואם אי אפשר לה מפני איזה סבה אלא אם כן יעשה צרכיו בספינה, מותר, דגדול כבוד הבריות [א"ר]: ד (מ) מים שאינם צמקים וכ"ו. קאי על סעיף א וב"ח: (מא) לשפך בהם. והוא הדין למלאת על-ידי מחיצה תלויה, והטעם, דכיון שאין בהם עשרה טפחים, כבבשה ומיא. ועין בב"ח ומגן-אברהם שחולקין על זה וסבירא להו דאין לחלק בזה, (מב) אם לא שרבים מהלכין שם על-ידי החוק, דאז לכלי עלמא קרקע ומיא. ועין בבאור הגר"א שישב דעת השלחן-ערוך וכתב דבר זה תלוי (מג) בשיטת הראשונים.

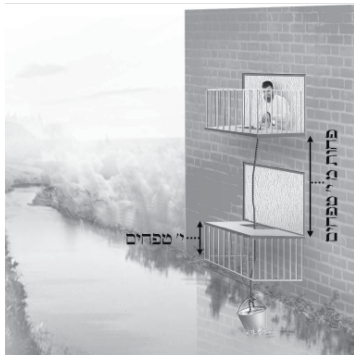
שער הציור

אחרונים: (כ) הגר"א: (כא) כיון שיש איר מן הקרעית החפירה עד בית-הכפסא מעט יותר מעשרה טפחים, נמצא פוגע תחלה באויר מקום-פטור: (כב) מגן-אברהם: (כג) מגן-אברהם: (כד) מחיצת-השקל, עין שם: (כה) בית-מאיר, וכנ"ל בסעיף ג: (כו) הגר"א בכנת הרמ"א: (כז) פן משמע מהר"א שהוכח בבית-אישן וכן כתבו האלהי רבה ותקד"משה: (כח) הינו, דאף שחפרי הטוספות מוכח דלא כותה. הינו משום דאזלי לשיטתיה, אבל לדעת הגאונים אין ראיה, עין שם. והנה המעין ברא"ש פרק הורק יראה דדעתו דהא דאמרינן עושה מקום ארבעה וממלא' הינו מחיצות גבוהות עשרה, אם-כן על-כרחי גם הוא סבירא לה פדעת התוספות. ועין בהגר"א שהביא ראיה מרש"י ערוכ"י כ"ד צמור ב דסבירא לה פדעת השלחן-ערוך, וקשה, דהא גם רש"י

הלכות שפת סימן שנה שנו

ביאורים ומוספים

מזם יורד הדלי שלה דרך נקב גזזטרא התחתונה³¹.

31) כזה

[שו"ע ס"ה]

היו שתי גזזטראות זו למעלה מזו, משוכה זו מכנגד זו מעט ואינה רחוקה מכנגדה ארבעה טפחים, בין אם עומדת תוף עשנה זו לזו בין יש ביניהם יותר מגובה עשור אמות וכו', וכל-שכן אם עשו שתיהן לתחתונה ששתיהן אסורות עד שיצרכו²⁸.

28) כזה

סימן שנו

דין אמת המים העוברת בחצר

[משנ"ב ס"ק א]

ואינה נמשכת מבחוץ⁴.

1) ואם היא יוצאת רק מצד אחד של החצר, ראה להלן (ס"ק ז), ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ב]

דבשעור זה נעשו המים רשות לעצמך² ושם פרמלית עליהם³.

2) ואם החריץ עמוק י' ורחב ד' אבל המים שבתוכו אינם עמוקים י' ורחבים ד', או באופן שהמים עמוקים י' טפחים אבל מחיצת החריץ אינה י' טפחים [כגון שחלק מן המחיצה אינו בשיפוע המתלקט י' טפחים מותר ד' אמות, שאינו נחשב מחיצה], נחלקו האחרונים אם הדבר תלוי בעומק מחיצת החריץ או בעומק המים. בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' פז) כתב, שהדבר תלוי בעומק מחיצת החריץ ולא בעומק המים. מאידך, בשו"ת ישועות מלכו (או"ח סי' טז) כתב, שרק באופן שגם מחיצת החריץ עמוקה י' וגם המים עמוקים י', אז הוא נחשב לכרמלית ואין ממלאים ממנו. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ז), שהחזו"א ביאר שהראשונים נחלקו האם עצם החריץ מחשיב את המקום לכרמלית, או רק משום שמים עוברים בתוכו מצד לצד. והבאנו שם את דעת האבני נור, שלכל השיטות אין החריץ עצמו מחשיב את המקום לכרמלית.

3) ואף שיש מחיצות לחצר משני צידי אמת המים, אין מחיצות אלו מועילות להבדיל בין חלק האמה שתוך החצר לחלק שמחוץ לחצר כדון כל רוח רביעית של רשות שדי לגודרה בבי' פסים, כיון שהאמה נותנת כמקום בפני עצמו, ובתוכה אין מחיצות כלל ברוח הרביעית. וסברת דין זה תבאר להלן (ס"ק ז) ובמה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה העוברת בחצר]

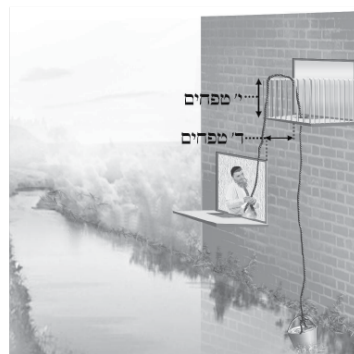
דאם הוא משער שיתעכב המים רק משך יום או יומים. לא גזרו על זה שיהיה פרמלית. וצריך עיין⁴.

4) דעת החזו"א (או"ח סי' קד ס"ק ג) שאין לחלק בזה, אלא אפילו המשך במילואים עמוד 7

[משנ"ב ס"ק מ]

אבל אם היו רחוקים ארבעה טפחים, אם-כן מפורצה בעל התחתון להשתמש בגזזטרא העליונה צריך לזרק דלי שלו באויר להלאה דרך ארבעה טפחים²⁹.

29) כזה

[משנ"ב ס"ק מז]

דברחוקה מכנגדה במשך רחב הפתל ארבעה טפחים, שוב לא אסרי אהר"י³⁰.

30) והיינו דוקא כששתי הגזזטראות רחוקות זו מזו ד' טפחים, אבל אם הן סמוכות זו לזו בתוך ד' טפחים, כתב החזו"א (או"ח סי' קב ס"ק טו) שבני הגזזטראות אוסרים זה על זה אפילו אם הנקב שדולים משם רחוק לאחת מהן יותר מד' טפחים. ופרטי דינים אלו באיזה אופן אוסר דרך אויר ובאיזה אופן אינו אוסר, נתבאר בשו"ע לקמן (סי' שעה ס"ב, וסי' שעו ס"ב-ג, ובביה"ל שם ד"ה שאין).

[משנ"ב ס"ק מח]

אם העליונה מכנגדת ממש נגד התחתונה, וכשהיא צריכה לך לזלזל

